

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Götheborgske

Spionen.

Lördagen, den 7 Augusti, 1773.

Beskrifning af Witta-Fors Knif Fabrique; af samma hand Beskrifningen öfwer Bollebygd. *)

Fabriken, är belägen i Kinnarumma Socken, Söglora gård och Marks Härad, fem mil ifrån Staden Borås, på östra sidan af Wiska Ålf, som der flyter förbi. Fabriken är 1752 om Hösten, enligt Kongl. Privilegium wid 175, års Riksdag.

Här tillwärfas allahanda sorter bordknifwar och gafflar, sålleknifwar, rakknifwar, penne- och tälge

* man måste beklage, berättat, at detta wästra Werk, som dreffs med mycken styrka och framgång, nu mera är så nebligdt, at alsmets arbete i år igöres.

tålgknifwar, instruments-knifwar, löls-och slag-
tare-knifwar, med mera.

Til skaft brukas Elfenben, Perlemor, Skis-
pad, Ox-horn och ben, Ebenholts, Litterholts,
Borbom, Königholts, Bockenholts-cocos-och bra-
silje-tråd, hwilka utifrån förskrifwas af Göthe-
borgs Handlande. Swenskt alm och apal bru-
kas äfwen til någon del.

Stålet hämtas ifrån Stockholm, Göteborg
och Wedewog, hwilket wid kniphammaren Gra-
vens-dahl, utträces til begärlig stor-och tjock-
lek. Dernäst smides blader, gaslar, fällknifs-
bläck och fiädrar, af åtskilliga Smeder. Smis-
det emottages af andra, som det fila hyssa,
härda, skasta, slipa och polera, hwar ock en i
sitt ämne, aldeles efter den Engelska och i
Schessl brukeliga Methoden.

Mästare til antalet fyra, med deras lär-
lingar, och de wid Fabriken tilöfwade Styr-
geseller, utgöra et antal af 26 personer, som
dageligen arbeta, och när Hustru med Barn
och de öfrige, Fabriken tilhörige, personer kom-
ma här til, så hafwa 50 personer här sit
upphålle och föda.

Verket styres af Daniel Falk, som, efter
idkade Acad. Studier, lagt här wid så af-
wars

varsam hand, at han sielf kan försärdiga alla forter sina ägjärns smiden.

Interessenterne äro Fabriqueuren Herr Philip Langlet, Bruks Pat. H. Carl Liljesgren och Handelsmannen Herr Lars Hallenberg ifrån Borås.

Tilwerkningen affattes i Stockholm, Borås och nästgränsfande platser, och, til största delen, af Borås handlande och Swarfsware. Exportationer på Ostindien, Pomeran och Tyska orterne, Köpenhamn, Ryssland äro gjorde, fast ej med den bättnad, man skäligen kunde förmoda.

Slip och Polerverket drifwes med watten, och är kostsamt inrättat med 5 slipstälningar i nedra, och 3 poler-stälningar i öfre wänningen, samt en swarfsstol, hwilka af et hjul på en gång circuleras.

Utom slipningen äro 2 andre uppsatte den största med 9, och den mindre, med 4 rum, hwaruti folket bor. En byggnad af 2 wänningar och 16 rum skulle nu i år uppsättas.

Grafwens Foré.

En kniphammare, har sit namn af Framledne Rådman Anders graf i Borås, som den

den först anlagt; sedan han år 1719 seef
Kongl. Commerce Collegii tilstånd, at i sta-
den Borås uprätta et factorie, och tilwårka
alla sorter swart smiden, såsom bjälror, hund-
länkar, nötklaswar och band, hästsko, sömm
ullsarar, knifswar, små saxar af järn, med me-
ra. Hammaren byggdes på syrtiotalet, af råe-
ka ut järn för Factorie Smederne, blif 1758
försedd med Kongl. Bergs Collegii Privil.
och tilstånd, at på en Hammarstäck få nyttja
4 större och mindre Hammare. Nu smides
här alla sorter swart Smiden, såsom spik,
hästsko, sömm, sågblader, spadur, bilar, spjåk
m. m. Tre Smedar med drängar, tillsammans
arbeta ständigt; hustrur och Barn utgöra de
26 personer.

Järnet hämtas ifrån Bergslagen och Niss-
safors järnbruk i Småland, 8 mil från Bo-
rås. Utsättningen sker i Borås och näst grän-
sande orter med fördel. Det höga wattenfallet
kallas Håfors.

Följande är insändt.

Så wida en Köpare skal wara wif om, at så wärde för sina pengar; så är nödwändig, at et wift mått och wigt bör wara inrättadt och lämpadt efter hwar och en wares beskaffenhet.

Denna Måttstäck saknas här i Göteborg wid höets inköpande; så at man intet har något annat rättesföre, än blotta ögnasigtet. Den olägenhet som härutaf härstyter är ganska stor och dageliga försarenheten witnar derom.

Fil at hjälpa detta, så kunde Adle Magistraten äga den myndighet at förordna et wift mått, hwarefter höprisen betingades, under nämning af Parm som det i Stockholm kallas, och dertill utfätta en wif plats dit höet föras skulle och där uti Parmen mätas med Köparens frihet at sjelf få låta trampa efter eget behag. Men härwid torde förefalla flera olägenheter i synnerhet då wackert bärnings wäder infaller och många Köpare på en dag behöfwa mätning, som woro omögelig at wärkställa: des utom kunde hända, at under mätningen komme et hastigt regn hwarigenom höet, som då låg aldeles öpet

pet, kunde taga mycken skada, at förtiga det besvär, som åtföljde med transporten af höet till upslagningsstället. Dessa anförda olägenheter torde hittills hafwa varit ordsaken hvars föreintot en sådan inrättning här wedertagen blifwet.

Til at ändock winna ändamålet, blifwer mitt förslag detta: at hwar och en inwånare som köper hö måtte få hemma uti sin gård hålla sig en Parm hvars rymd kunde blifwa jämfad efter hufvud Parmen antingen til $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, eller och til en behollen höstals rymd, som kunde inneholla 12 lod i det minsta. En sådan liten Parm kunde man holla sjelf uti egen gård så at man efter beqwämlighet kunde mäta sit hö utan at hindra, eller af andra hindrad blifwa. N.b. dessa Parmar böra waro noga och rikligt krönte lika som andra mått-läril. Mig tyks at, om en sådan författning blefwe faststald skulle man undwika många olägenheter som man hittills har måst tola. Jag tror och at samtel. Innewånare med mig önska at få en sådan måtsäck hwar efter de med mera säkerhet kunna inköpa sit nödiga hö-foder: wärkställigheten här af anförros Adle Magistraten; men som detta för

för i år lär wara försent; så wäntar man, at den föreslagna inrättningen til nästa år må komma i wärkställighet.

Kyrko-Tidningar.

I Domkyrko församlingen äro ifrån den 16 Julii til den 3 dennes födde 5 gosse, och 4 flicko-barn. Döde Sjötulsbesökaren Magnus Rydell 26 år af röfseber Zimmermäst. Daniels dotter Ulrika 14 år af förstopping. Gamla Pij. Brita Andersd. 86 år af ålderdom Lieutenanten Herr Joh. von Brakels Fru, Maria Elisabeth Borg 39 år af moder-Colique. Sniikare änkan Margaretha Colberg 73 år af ålderdom, Hammakare änkan Soph. Mar. Falkensten 56 år af röfseber. Wälborna Fröken. Charlotta Magdalena Witting, af feber och slag, Stadsfiskaren Lud. Nilsson 56 år af feber, samt 9 barn af tårande sjukdom Koppor, feber, och slag.

Kundgörelser.

Kongl. Numer lotterie Sedlen N:o 63 til 7 dragningen utgifwen på Contolret N:o 45 är för rätta ägaren förkommen, och anmodas den som om samma äger någon kundskap gifwa den ifrån sig til H. landt Råntemästaren Erålius, emedan ingen sig där af kan göra någon nytta i fall winst derå skulle utfalla.   En

En' snäll hushållersta åstundar tjänst i, eller utom Staden hos något Herrskap: jag nämmer Personen.

100 stöckar godt hårdwalls hö finnas til köps hvarom lämnas underrättelse af Waktmästaren Flintberg på stampen.

Skulle någon åstunda at lega en bod til nu instundande Larsmåssjö marknad, så anmåde den sig på Bottryckeriet.

Et halft hus med tillhörande trägård beläget i västra Haga förkunnas til salu at nästa Michaelis så tiltråda: underrättelse om priset meddelar Enkan Annastina Berg som det samma nu bebod.

Hos Herr Bäck finnes til köps nyligen inkommet linn och hämpa, Mart. coffe-böner, sünre och gröfre specerier, färgwarer canaster och finfluren Eng. cardus tobak, samt Wieg. tobaksblader. På samma ställe finnes och hufsong-souatschong congo-och bohe the, fin bomull, alla sorter papper, weritab. turkiskt rödt bomulsgarn samt i partie Walsfist tran uti ordinerade fastager.

Natten imellan den 2 och 3 dennes äro på Kyrkogatehördnet wid westra hamnen, igenom ne fönsterrutas insläende följande perledlar af Silswer borststulné: 1 par syrakantiga Rosspännen Engelstå, med stålmutlor, dock flåta et: par runda knäspenne med dito, 1 gamalt flått Rospenne med gluten controll och stemplar, utan muslo. Egarn utsläfwat 10 Dal. S:mt at den som kan tiltråda Passa tiuswen: äro de pantsatta, lösar ägaren dem åter.